

O B S A H

PŘEDMLUVA.....	3
1 OBECNÁ PROBLEMATIKA SPALOVACÍCH MOTORŮ.....	5
1.1 Pojem spalovacího motoru a přeměny energií	5
1.2 Zdroje tepelné energie	6
1.3 Termodynamický princip tepelných motorů a jejich tepelná účinnost.....	7
1.4 Rozdělení spalovacích motorů	9
1.5 Spolupráce motoru a zátěže; charakteristiky motoru)	12
1.6 Vedlejší účinky spalovacích motorů na životní prostředí.....	14
2 TERMODYNAMIKA OBĚHŮ SPALOVACÍCH MOTORŮ.....	16
2.1 Opakování základních zákonů termodynamiky.	16
2.2 Parametry charakterizující měrnou práci, výkon, účinnost a rychloběžnost spalovacího motoru.....	20
2.3 Fyzikální chemie spalování	23
2.3.1 Složky motorových paliv	23
2.3.1.1 Uhlovodíky s lineární vazbou uhlíku.....	23
2.3.1.2 Uhlovodíky s kruhovou vazbou uhlíku.....	25
2.3.1.3 Alkoholy, étery, estery	25
2.3.2 Základní veličiny a zákony fyzikální chemie []	26
2.3.3 Sumární spalovací reakce. Směšovací poměr, přebytek vzduchu.	28
2.3.4 Zápalnost směsi a rychlost hoření	33
2.3.5 Výhřevnost směsi, chemická účinnost	34
2.3.6 Druhy a průběh spalování)	35
2.3.6.1 Dělení pístových spalovacích motorů dle přípravy směsi a způsobu jejího zapalování i hoření.....	37
2.3.6.2 Rychlost chemických reakcí a průběh spalování uhlovodíků	37
2.3.6.3 Teplota plamene	40
2.3.6.4 Spalování připravené lokálně homogenní směsi	42
2.3.6.5 Spalování tvořící se směsi	44
2.3.6.6 Množství a složení spalin; změny objemu při spalování.....	45
2.4 Oběhy pístových motorů s vnitřním spalováním.....	48
2.4.1 Vysokotlaká část oběhu.....	49
2.4.1.1 Srovnávací idealizované oběhy	49
2.4.1.1.1 Vlastnosti oběhu s izochorickým spalováním:	53
2.4.1.1.2 Vlastnosti oběhu se smíšeným izochoricko-izobarickým přívodem tepla:.....	53
2.4.1.2 Důvody odchylek vysokotlaké části skutečného a srovnávacího oběhu.....	54
2.4.1.2.1 Vývin tepla hořením	58
2.4.1.2.2 Sdílení tepla do stěn spalovacího prostoru)	60
2.4.1.2.3 Látkové vlastnosti plynu.....	61
2.4.1.2.4 Proměnlivost hmotnosti náplně.....	61

2.4.1.2.5	Vnitřní ztráty nevratnosti.....	62
2.4.1.2.6	Vliv výměny náplně válce	62
2.4.2	Regulace dávky paliva a výměna náplně válce)	63
2.4.2.1	Regulace dávky paliva	63
2.4.2.2	Proces výměny náplně válce	65
2.4.2.2.1	Čtyřdobé motory	66
2.4.2.2.2	Dvoudobé motory	67
2.4.2.2.3	Srovnávací oběhy výměny náplně válce	68
2.4.2.3	Skutečný průběh výměny náplně válce	69
2.4.2.4	Součinitele naplnění válce).....	71
2.4.3	Součinitele účinnosti skutečného oběhu).....	74
2.4.4	Mechanické ztráty a výsledná účinnost skutečného motoru).....	76
2.5	Oběh Stirlingova motoru).....	80
2.6	Uspořádání a oběh spalovacích turbin)	84
2.7	Kombinace pístových motorů a spalovacích turbin	84
2.8	Optimalizace účinnosti pracovního oběhu a výhledy jejího zvyšování.....	85
2.8.1	Závěry z analýzy pracovního oběhu	85
2.8.2	Možnosti dalšího zvyšování účinnosti oběhu	87
3	ZDROJE PALIV PRO SPALOVACÍ MOTORY S VNITŘNÍM SPALOVÁNÍM	89
3.1	Kapalná paliva ropná i alternativní.....	89
3.2	Plynná paliva	91
3.3	Vzduch	94
4	ÚČINKY SPALOVACÍCH MOTORŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	95
4.1	Chemické škodliviny výfukových plynů	95
4.1.1	Působení hlavních chemických škodlivin	96
4.1.2	Vznik chemických škodlivin v pístových motorech	97
4.1.3	Způsoby měření emisí []	100
4.1.4	Legislativní omezení množství emisí.....	101
4.1.5	Čištění výfukových plynů.....	104
4.2	Hluk pístových motorů	106
4.2.1	Zdroje hluku	106
4.2.2	Tlumení hluku	107
4.2.3	Limity hladin hlasitosti hluku motoru.....	107
5	ROZDĚLENÍ PÍSTOVÝCH SPALOVACÍCH MOTORŮ A HLAVNÍ KONSTRUKČNÍ USPOŘÁDÁNÍ.....	108
5.1	Druh paliva	108
5.2	Způsob výměny náplně válců.....	109
5.3	Způsob tvoření hořlavé směsi.....	109

5.4	Způsob zapalování směsi	110
5.5	Průběh spalování	110
5.6	Konstrukční provedení.....	110
5.7	Účel a použití motoru.....	115
5.7.1	Názvosloví a způsob označování motorů.....	115
6	PROSTŘEDKY REALIZACE PRACOVNÍHO OBĚHU JEDNOTLIVÝCH TYPŮ MOTORŮ.....	117
6.1	Principy zajištění kvality hořlavé směsi)	117
6.2	Motory s vnějším tvořením směsi a zážehem	120
6.2.1	Prostředky pro vnější tvoření směsi []	120
6.2.1.1	Směšovače pro plynná paliva [].....	120
6.2.1.2	Karburátory	122
6.2.1.3	Vstřikovací zařízení zážehových motorů.....	128
6.2.2	Zapalovací zařízení	133
6.2.2.1	Cívkové zapalovací soustavy.....	135
6.2.2.2	Zapalovací svíčky.....	137
6.2.3	Průběh spalování, tvorba emisí a spalovací prostory zážehových motorů	139
6.2.4	Požadavky na paliva pro zážehové motory.....	146
6.3	Motory s vnitřním tvořením směsi	149
6.3.1	Tvorba směsi, spalování a vznik emisí u motorů s vnitřním tvořením směsi.....	152
6.3.1.1	Fyzikální příprava směsi, spalovací prostory.....	152
6.3.1.2	Chemická příprava směsi a hoření připravených směsí při vnitřním tvoření směsi 155	
6.3.1.3	Spalování tvořící se směsi - difúzní hoření a dohořívání	159
6.3.1.4	Rozdělené spalovací prostory - nepřímý vstřík paliva.....	160
6.3.1.5	Tvorba a omezování emisí.....	162
6.3.2	Vstřikovací zařízení	164
6.3.2.1	Základní koncepce a hydraulické děje ve vysokotlaké části vstřikovacího zařízení.....	164
6.3.2.2	Trysky, vstřikovače, a vstřikovací potrubí	168
6.3.2.3	Zdroje vstřikovacího tlaku, vstřikovací čerpadla	172
6.3.2.4	Průběh vstřiku paliva	176
6.3.2.5	Regulátory.....	179
6.3.2.6	Předběžný návrh vstřikovacího zařízení	180
6.3.3	Požadavky na kapalná paliva pro vznětové motory.....	181
6.4	Výměna náplně válce	185
6.4.1	Rozvod čtyřdobých motorů.....	185
6.4.2	Rozvod dvoudobých motorů	189
6.4.3	Přeplňování pístových motorů)	194
6.5	Mazání a ložiska motorů	200
6.5.1	Třecí dvojice a mazací systémy)	200
6.5.2	Mazací oleje	201
6.6	Přestup tepla do stěn pracovního prostoru a chlazení motorů... 204	

6.6.1	Tepelné toky	205
6.6.2	Teplotní namáhání	208
6.6.3	Chladicí systémy	211
6.6.3.1	Chlazení kapalinou	211
6.6.3.2	Chlazení vzduchem.....	212
6.6.3.3	Porovnání obou způsobů chlazení.....	213
7	PODOBNOST A URČENÍ HLAVNÍCH ROZMĚRŮ PÍSTOVÝCH MOTORŮ.....	214
7.1	Kritéria podobnosti pístových motorů	214
7.2	Volba typu a hlavních rozměrů motoru	216
7.2.1	Porovnání zážehových a vznětových motorů.....	216
7.2.2	Zhodnocení dvoudobých a čtyřdobých motorů.....	218
7.2.3	Volba středního užitečného tlaku	219
7.2.4	Volba rychloběžnosti motoru	220
7.2.5	Počet válců a vrtání motoru	221
7.3	Zvyšování výkonu motorů.....	222
8	CHARAKTERISTIKY MOTORŮ A JEJICH ZKOUŠENÍ.....	225
8.1	Kvalitativní zhodnocení vlivů na průběh točivého momentu a účinnosti.....	225
8.2	Typické vnější a úplné charakteristiky	231
8.3	Speciální charakteristiky	237
8.4	Vliv podmínek okolí na parametry motoru	238
9	TRENDY ROZVOJE A VÝHLED UPLATNĚNÍ PÍSTOVÝCH SPALOVACÍCH MOTORŮ.....	241
9.1	Srovnání pístových motorů s dalšími tepelnými stroji.....	241
9.2	Současné směry vývoje pístových spalovacích motorů	244
9.2.1	Paliva a úpravy motorů pro jejich využití.....	244
9.2.1.1	Využití více paliv v jednom motoru	245
9.2.2	Motory obecně.....	245
9.2.2.1	Zážehové motory	247
9.2.2.2	Plynové motory (navíc ke shora uvedenému) :.....	247
9.2.2.3	Vznětové motory.....	248
9.2.3	Nové materiály.....	248
9.2.4	Nová použití motorů a zlepšení provozní spotřeby paliva.....	248
	Seznam obecně používaných označení	251
	Obecně používané indexy a další označení	253
O B S A H.....		255
	Příloha 1 Tvoření směsi a hoření.....	259
	Použitá literatura	261